

István Vig
ELTE Szlav Filológiai Tanszék
Múzeum krt. 4/D, H-1088 Budapest

HIPERKOREKTNNA FONOLOŠKA ZAMJENA U NEKIM ČAKAVSKIM POSUĐENICAMA ITALOROMANSKOG PODRIJETLA

U članku se raspravlja o hiperkorektnim fonološkim zamjenama koje se moraju uzeti u obzir za etimologije određenih posuđenica. Obraduju se četiri dijalektizma italoromanskog podrijetla (*ragáč, ganač, beči i čok*) u kojima nalazi se fonem /tʃ/ mjesto očekivanog fonema /ts/.

Pri prilagođavanju posuđenica jezičnom sustavu jezika-primaoca mijenjaju se često i oblici riječi. Na morfološkoj razini strane imenice, glagoli i pridjevi preuzimaju određene završetke odnosno nastavke (Nyomárkay 1984:15–87, i osobito 115–17). Na fonološkoj razini zamjenjuju se obično fonemi nepoznati fonološkom sustavu jezika-primaoca. Zamjeni fonema može biti uzrok i različita distribucija dotičnih fonema u jeziku-davaocu. Ne supstituiraju se međutim fonemi koji su slični ili jednaki po distinktivnim obilježjima ili imaju jednaku distribuciju u oba jezika u dodiru. Pri fonomorfološkom prilagođavanju mogu se ustanoviti opće tendencije, ali postoje i odstupanja od njih, koja zahtijevaju posebna objašnjenja.

Kod prilagođavanja nekih italoromanskih¹ posuđenica uočene su zamjene određenih fonema, npr. /s/ → čak. /ʃ/ *pašta*, mlet. /z/ → čak. /z/ *režen-tat* (Muljačić 1962:275, bilj.75), /dʒ/ → /z/ tal. *giornata* > čak. *žurnôta* 1. 'nadnica', 2. 'dnevni rad' (ČDL 1414), /tʃ/ → /ć/ mlet. *ciapar* > čak. *ćapat* 1. 'uhvatiti', 2. 'dobiti, zaraditi' (ČDL:123), itd.

Fonemi s identičnim distinktivnim obilježjima i(li) distribucijom ne zamjenjuju se, npr. tal. *celone* > hrv. *čâlün/čêlün* 'prostirka' (ERHSJ 1,292;

¹ Upotrebljavam naziv *italoromanski* za talijanski jezik i za sva romanska narječja (npr. mletačko, tršćansko, furlansko, itd.) govorena unutar Italije.

Hyrkkänen 1973:§196), mlet. *zoto* /*tsoto*/ > čak. *cot(o)*/*cotav* 'šepav, hrom' (ERHSJ 1,2712 s.v. *cot*), tal. *scempio* > *šempio* (Dubrovnik) 'ludo čeljade' (ERHSJ 3,236), itd.

Često su potvrđene varijante kao npr. *ganac*/*ganač*, *indženj*/*inžinj*, *džilj*/*žilj*, itd. Njihovo se nastajanje najčešće tumači kao dvostruko posuđivanje iz dvaju različitih jezika. Tako Petar Skok piše da *ganac* potječe iz mlet. *ganzo* /*gantso*/, i *ganač* iz tal. *gancio* /*gantfo*/ (ERHSJ 1,550). I prema Hyrkkänenu oblici s fonemom /*dʒ*/ (*indženj*, *džilj*) posuđenice su iz toskanskog (talijanskog), dok oblici s fonemom /*ʒ*/ (*inžinj*, *žilj*) potječu iz mletačkog (i drugih govora regije Veneto, Hyrkkänen 1973:592). Hyrkkänenovo tumačenje ne uzima u obzir podjelu hrvatskog jezičnog prostora na Jadranu na dva narječja (čakavsko i štokavsko). Navedeni oblici sa /*ʒ*/ čakavski su (potvrđeni kod Marulića), dok su oni sa /*dʒ*/ u uporabi kod pisaca štokavaca (usp. Hyrkkänen 1973: :§§291,465). Dakle, može se bez teškoće polaziti od talijanskih etimona *ingegno* /*indʒenjo*/ i *giglio* /*dʒiʎlo*/ za sve varijante: u čakavskome koji nema fonema /*dʒ*/, /*dʒ*/ zamijenjen je fonemom /*ʒ*/, dok se u štokavskome /*dʒ*/ nije zamijenio. Skok ne opaža da su u posudenicama moguće hiperkorektnne (ili drugim razlozima uvjetovane) fonološke zamjene. Skok postupa slično i kod leksema *cemeter*, čiji se mnogobrojne varijante mogu podijeliti u tri osnovne grupe prema početnim suglasnicima: /*ts*/ *cemeter*, *cimīter*, itd., /*tʃ*/ *čimatorij*, /*ʃ*/ *šematorije*, itd. On navodi latinski etimon *coemeterium* = *cimiterium* ne objašnjavajući kako su nastale varijante (koje mogu biti rezultati hiperkorekcije, kontaminacije itd.), i tako daje naslutiti da svi oblici potječu neposredno iz latinske riječi (ERHSJ 1,255–6).

Neke hiperkorektnne oblike talijanizama (italoromanizama, I.V., npr. *čafran* < mlet. /*dzafran*/) opazio je Žarko Muljačić prije četrdeset godina (1962:276, bilj.77). Poslije ih je upotpunio drugim primjerima iz dubrovačkog govora (*džonta*, *maráč*, *škaráč*, *stačun*, *kračun*, *saloča*, *puč*, *Čive*, *čenar*, *činuvijez*, *maráč*). Sve te fonološke zamjene ne mogu se objasniti kao puki hrvatski refleksi. Neke se od njih mogu tumačiti kao hiperkorektnne zamjene. Ne ulazeći u potankosti naš autor misli da se ponekad radi o posudenicama iz narječja centralne i južne Italije. Ističe i činjenicu da osim mletačko-toskanskih hibrida postoje i dalmatoromansko-toskanski hiperkorektni oblici kao *stacionol*/*stacione* 'dućan', *kračun* i *račun* (Muljačić 1976:16–17)

U svom radu i ja ću se baviti hiperkorektnom zamjenom jednog fonema u četirima posudenicama italoromanskog podrijetla i pokazat ću i razlog supstitucije. I time namjeravam privući pažnju na važnost hiperkorekcije u objašnjavanju lika određenih posudenic.

Radi se o zamjeni /*ts*/ → /*tʃ*/ u početnom, intervokalnom i završnom položaju u pozajmljenicama *čok*, *beći*, *ganač*, *ragač*, koje su bez izuzetka dijalektalne riječi. Fonem /*ts*/ u posudenicama italoromanskog podrijetla obično se

ne zamjenjuje, npr. *capata/cavata* < mlet., tršć. *zavata* (ERHSJ 1,252), *capin/capun* < mlet. *zapin* (ERHSJ 1,252), *cekin* < mlet. *zechin*, tal. *zecchino* (ERHSJ 1,255; Hyrkkänen 1973:§185), *beleca* < mlet. *beleza*, tal. *bellezza* (ERHSJ 1,135), *boca* < mlet. *boza* (ERHSJ 1,177–8), *bracera* < mlet. *brazera* (ERHSJ 1,194–5), *bragoc* < mlet. *bragozo* (ERHSJ 1,197), *gindac* < mlet. *gindazo* /*gindatso*/ (ERHSJ 1,562), *mac* < mlet. *mazo* (ERHSJ 2:343), itd. Objasniti treba odstupanja od te tendencije, u našem slučaju riječi koje imaju /tʃ/ umjesto očekivanog /ts/.

Polazim od riječi *ragač*, koja je vrlo zgodna za ono što želim objasniti. Imenica *ragač* 'dečko, mladić' potvrđena je u Istri u govoru Žminja.² Radi se o refleksu talijanske imenice *ragazzo*³. Nikakav mletački etimon ne dolazi u obzir, jer taj leksem nije autohton u Mlecima i u regiji Veneto: mletački lik *regazzo* /*regatso*/ 'mladi dječak, mladić' (DDV 563) i današnji lik u narječju grada Chiogge *ragasso* /*ragaso*/ 1. 'mladić, trgovački pomoćnik', 2. 'pljuvačka' (VDCh 415) preuzeti su iz standardnoga talijanskoga. Ne može se misliti niti na neki istroromanski leksički ostatak, kao mogući etimon. Može se dakle tvrditi da je zamjena /ts/ → /tʃ/ rezultat hiperkorektnosti. Mogli bismo pokušati objasniti tu pojavu samo teoretski hrvatskim jezičnim razlozima (cakavizam i morfološko prilagođavanje), ali kako ćemo vidjeti, ti pretpostavljeni razlozi nisu dovoljni za prihvatljive objašnjenje.

Cakavizam. Postoji poteškoća: mjesni govor u Žminju pozna doduše takozvani cakavizam (izgovor *ć, š, ž* umjesto *č, š, ž* (Moguš 1977:70)), koji međutim ne postoji u porečkom govoru. Zato je teško pretpostaviti hiperkorektnu zamjenu /ts/ → /tʃ/ pod utjecajem govornika cakavaca koji su željeli *pohrvatiti* riječ *ragac*, misleći da je lik *ragac* dijalektalni, onda i širenje te riječi i u drugim mjesnim govorima u kojima cakavizam ne postoji. Mora se još dodati da su u porečkom govoru potvrđene i druge posuđenice na *-ac* < italo-romanski *-az(z)o /-at(t)so*/, kao *tavulac* 'daščani pod' < mlet. *tavolazo* (Milohanić 1993:61), *škerac* 'šala' < mlet., tal. *scherzo* (Milohanić 1993:42,86), *škercati* < mlet., tal. *scherzar(e)* 'šaliti se' (Milohanić 1993:30), *ganac* 'kuka' < mlet. *ganzo* (v. još s.v. *ganac* u tom radu, Milohanić 1992:39). I ti primjeri idu u prilog mog mišljenja da se cakavizam mora isključiti kao razlog bilo koje fonološke supstitucije.

² »[...] pa će zasos va trumbeto i ćemo prit trideset ragača...« (Bošković-Stulli 1959:43); iz Poreča: »Svako toliko nose ragači užgete konopje.« (Milohanić 1992:12), »Ragač Franić sve veći, sve jači i kripčiji.« (Milohanić 1993:17). »Tako san si ga ja mozga kako mići ragačić povida Tone Barbela.« (Milohanić 1992:47).

³ 1. 'mladi dječak, mladić' (1566.g.), 2. 'sin' (1686.g.), 3. 'momak' (1872.g.), 4. 'odrastao čovjek, osobito bez iskustva' (1872.g.), 5. 'naučnik' (1300–13.g.), poznajmljena iz arapskog *raqqāš* 'glasnik u Magrebu, koji nosi pisma ili poštu ili koji vodi putnike'. (DELIN 1311)

Morfološko prilagodavanje dijalektalnom jezičnom sustavu. Izvedene imenice na *-ac/-ač* potvrđene su i u standardnom jeziku i u dijalektima. U hrvatskom književnom jeziku imenice i na *-ač* i na *-ac* mogu označiti osobe. U današnjem književnom jeziku *-ač* vrlo je plodan sufiks (Babić 1991:§§195–235, 241–255). Ono što vrijedi za jedan sustav, ne mora automatski vrijediti za drugi. U pomanjkanju rječnika porečkog i žminjskog govora može nam pomoći analiza rječnika ekavsko-čakavskog govora Rukavca na granici Istre (RjČGR). U tom rječniku u znatnoj je mjeri veći broj imenica koje imaju završni fonem /ts/ -c (114), nego onih na /tʃ/ -č (23). Među imenicama na -č samo jedna ima sufiks *-ač* i označuje osobu: *operač* »ministrant« (191). S druge strane brojne imenice završavaju na -c. Sedamnaest od njih sadrže sufiks *-ac* i označuju osobe: *hinac* 'prosjak, skitnica' (90), *hvaljivac* 'hvalisavac' (92), *kilavac* 'kilavac, jadan' (113), *lajavac* 'svadljivac' (135), *lakomac* isto (136), *landrovac* 'skitnica' (136), *lastivac* 'laskavac, ulizica' (137), *nedelavac* 'lijenčina, neradnik' (176), *oblizanač* 'lakomac' (184), *plešivac* 'čelavac, plješivac' (210), *slepac* 'slijepac, sljepar, varalica' (256), *sopac* 'svirač' (258), *šavac* 'krojač' (268), *šterac* 'bekrija, delija, lump' (283), *zimavac* 'kradljivac' (331), *zmutljivac* 'smutljivac' (333), *znahovac* 'sveznalica' (333). Četiri imenice na *-ac* označuju mlađe osobe muškog spola (kao i *ragač*): *hlapac* 'sluga, bačvarski alat' (91), *mulac* 'nezakonito dijete, deran' (164), *pocuranac* 'maleno dijete' (211), *tepac* 'deran, lotalica' (295). Uprkos tome da se radi o rječniku drugog govora, i da u njemu sadržano leksičko blago nije potpuno i da ne mora automatski imati korespondencije u svim analognim leksičkim jedinicama porečkog ili žminjskog govora, dobiveni podatci, i naročito razmjer među njima, imaju indikativnu vrijednost. Talijanski je lik *ragazzo* nakon pada samoglasnika /o/ mogao ući kao potpuno prilagođen element u morfološki sustav porečkoga (i žminjskoga). Zamjena /ts/ → /tʃ/ nije dakle ni morfološki uvjetovana.

Mletačko-talijanski utjecaj. Riječ *ragač* mora se smatrati istarskom. Nema je u dalmatinskim rječnicima i tekstovima. Uzimajući u obzir i činjenicu da je talijanskog podrijetla, može s pravom pretpostaviti da je prilično mlada posuđenica, koja je ušla u istarske govore nakon 1815. godine (kad je Istra pripala Austriji) ili još vjerojatnije između dvaju svjetskih ratova, kad je talijanski jezični utjecaj bio još jači. Na pretpostavljeni period posuđivanja upućuje i teritorijalna ograničenosti te riječi samo unutar Istre. Zamjena /ts/ → /tʃ/ objašnjava se dakle hiperkorektnošću. Talijanskom fonemu /ttʃ/ (< lat. /tj/) i /tʃ/ (< lat. /k+e,i/), koji su rezultat takozvane prve odnosno druge palatalizacije (v. Tekavčić 1980:§§148–157, 161–179), odgovara mletački /ts/, npr. tal. *faccio* /fattʃol/ : mlet. *fazo* /fatsol/, tal. *cento* /tʃentol/ : mlet. *zento* /tsentol/. Fonem /ts/ karakterizirao je do polovice 19. stoljeća visoki registar mletačkoga narječja (tzv. *veneziano illustre*) i još danas visoki registar tršćanskoga (tzv. *triestino patoco*). Piskavi suglasnik /s/, koji se iz njega razvijao, označuje i da-

nas niski registar tršćanskoga (*negron*) i karakterizirao je analogni registar mletačkoga do polovice 19. stoljeća. U mletačkome je u drugoj polovici istog stoljeća postao općenit (DDV 11–12; Doria 1978:41–42, 134–35, 101–4, 134–5, 138, 177; Rohlf 1966–69:§§152, 290). Fonemi /ts/ i /dz/ su pretežno sačuvani do danas i u takozvanom *veneziano coloniale* ili *veneziano de là de mar*, tj. u romanskim narječjima mletačkog tipa govorenima na istočnoj obali Jadrana (Ursini 1987:86id., 90id.). Na toj fonološkoj opreci tal. /tʃ/ : tršč. /ts/ počiva *hiperkorektna zamjena* /ts/ → /tʃ/. Talijanski fonem /ts/ u riječi **ragac* bio je krivo interpretiran kao *dijalektizam* i zamijenjen fonemom /tʃ/. Radi se o tipičnom hiperkorektizmu. Takva supstitucija bila je moguća, jer su mnogi Hrvati u Istri poznavali mletački i talijanski, ali poznavanje tih jezika bilo je netemeljito.

Istom se hiperkorektnom fonološkom zamjenom mogu objasniti i druge riječi.

Riječ *ganač* ‘kuka’ potvrđena je u Hrvatskom primorju i u Dalmaciji, dok je oblik *ganac* dokumentiran u porečkom govoru, u Kastvu i u Dubrovniku (ERHSJ 1,550; Milohanić 1992:39, 1993:87 *gancin*) Kako sam već spomenuo, Skok pretpostavlja dvostruko posuđivanje iz mletačkog odnosno iz talijanskog. Postojanje oblika *ganac* u krajnjim točkama hrvatskog jezičnog prostora, u Istri i u Dubrovniku, dokazuju da je to prvobitni oblik, i da je *ganač* mlađa, hiperkorektna forma.⁴ Oblik s fonemom /ts/ u dubrovačkom govoru dokazuje da se ne radi o čakavizmu, jer dubrovački štokavski ne pozna tu pojavu. Svako se posuđivanje iz nekog čakavskog govora isključuje, jer se ne radi o književnoj riječi, usp. Hyrkkänenov rad, gdje nije potvrđena.

Riječ *beči* m. mn. ‘novac’ potvrđena u Dalmaciji, u Kvarneru i u Istri, u jedini to je *beč*, nastalo od oblika množine – ne može se smatrati istroromanskim ili dalmatoromanskim leksičkim ostatkom (Bošković-Stulli 1963:87; ERHSJ 1,130; Hyrkkänen 1973:§120; RjČGR 29). Riječ koja postoji i u talijanskome (*bezzo*, posuđenica od mletačkoga)⁵ potječe iz mlet. *bez(z)0* /betso/. Mletačka je imenica preuzeta iz švicarskonjem. *Bätze*, što je naziv za kovanicu kovanu prvi put u Bernu 1497. g. i dvije godine prije u Salzburgu (DELIN 208; ERHSJ 1,130). Skok ne objašnjava zamjenu pa je Hyrkkänen neodlučan: »[...] so kann man es [beč] zunächst für einen Venezianismus hal-

⁴ I hrvatski lik *ganco* ‘preprednjak, lukavac, prevarant’ prema tršč. *ganzo* ‘uncino’, sinonim imenice *gamânt* ‘prevarant, varalica’ iz mlet. *gamaùto* ‘birro, sgherro’ (Vinja 1998:166,168) – potvrđuje da je etimon lika *ganac* i hiperkorektnog oblika *ganač* – mlet. *ganzo*.

⁵ Talijanski je lik zbog značenja 1. ‘stara mletačka kovanica’, 2. (osobito u množini) regionalni ‘novac’ (DISC 284) i zbog kulturno-povijesnih razloga preuzet iz mletačkoga.

ten, da *bezzo* eine damalige venezianische Währungseinheit war. Das [tʃ] wird dadurch nicht erklärt. Lautliche Parallelismen gibt es wohl in einigen it. Mdaa. (vgl. pis. *biccio*), es ist aber zu gewagt, aus solch spärlichen Beispielen eine Schlussfolgerung zu ziehen.« (Hyrkkänen 1973:593). Predložena hiperkorektna fonološka zamjena rješava problem.

Lik *čok* 'panj' potvrđen je u Rovinju i u lokalitetu Buruli u Istri, u Vodica-ma, *čok* dokumentiran je u Poreču i u Salima (Bošković-Stulli 1959:39,151; ERHSJ 1,335–6; Milohanić 1993:7; RjGMS 52). Skok raspravlja o riječi pod natuknicom *čot*, dajući talijanski lik *ciocco* /tʃokko/, furl. *ciot*, mlet. *zoco* /tsoko/ kao etimon, i u vezi sa završnim fonemom /k/ dodaje da »čini se da u značenju 'panj' izmjenjuje suglasnik t > k.« (ERHSJ 1,335)⁶. Po mom mišljenju jednostavnije je pretpostaviti da je mletački lik *zoco* etimon čakavskih likova sa c /ts/ (*čok*) i objasniti likove sa č /tʃ/ kao hiperkorektna fonološke zamjene. Na isti se način objašnjava /tʃ/ umjesto očekivanog /ts/ u govoru Rukavca: *čavata* 'papuča' < mlet. *zavata* /tsavata/, *čuf* 'čvor' < mlet. *zufo* /tsufo/ (RjČGR 50,52)

Pri etimološkim istraživanjima često nije dovoljno temeljiti objašnjenja na osnovnim tipovima zamjena ili očuvanja fonema. Varijante posuđenica ne mogu se uvijek svesti na višestruka posuđivanja. Posuđene riječi mogu mijenjati svoje oblike, odstupajući od općih tendencija prilagođavanja zbog različitih razloga. Među tim razlozima vrlo je značajna hiperkorektna fonološka zamjena u skladu s standardnotalijanskim likovima, kako se moglo vidjeti. Ne tvrdim da se zamjena /ts → /tʃ/ u svakom slučaju mora objasniti hiperkorekcijom. Želio sam samo dokazati s pomoću nekoliko primjera da je to moguće.

Literatura

- Babić, Stjepan. 1991. *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku: nacrt za gramatiku*. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
- Bošković-Stulli, Maja. 1969. *Istarske narodne priče*. Zagreb : Institut za narodnu umjetnost.
- ČDL = Hraste, Mate, Petar Šimunović, Reinhold Olesch (Hrsg.). 1979. *Čakavisch-Deutsches Lexikon*, I. Köln, Wien : Böhlau.
- DDV = Boerio, Giuseppe. 1856. *Dizionario del dialetto veneziano*. Venezia : Giovanni Cecchini (Ristampa anastatica 1983. Firenze : Giunti Martello.)
- DELIN = Cortelazzo, Mario, Paolo Zolli. 1999. *Dizionario etimologico della lingua italiana*. Seconda edizione in volume unico. A c. di Manlio Cortelazzo e Michele A. Cortelazzo. Bologna : Zanichelli.

⁶ Zanimljivo je da Skok citira furlanski lik *ciot*, koji nije potvrđen u rječniku NP — tu se nalazi oblik *zoc* /tsok/ (NP 1315–16).

- DISC = *Dizionario Italiano Sabatini Coletti*. 1997. Autori e direttori Francesco Sabatini e Vittorio Coletti. Firenze : Giunti.
- Doria, Mario. 1978. *Storia del dialetto triestino: con una raccolta di 170 testi*. Trieste : Edizioni «Italo Svevo».
- ERHSJ = Skok, Petar. 1971–74. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*, I–IV. Uredili akademici Mirko Deanović i Ljudevit Jonke, suradivao u preradnjama i priredio za tisak Valentin Putanec. Zagreb : Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Hyrkkänen, Jukka. 1973. *Der lexikalische Einfluss des Italienischen auf das Kroatische des 16. Jahrhunderts: die italienischen Lehnwörter im Sprachgebrauch der dalmatinischen Kroaten im Licht der kroatischen Renaissance-Literatur*. Helsinki.
- Milohanić, Tomislav. 1992. *Karagujov pir*. Poreč : Ogranak Matice hrvatske.
- Milohanić, Tomislav. 1993. *Deštini i znamenja*. Pazin : Istarsko književno društvo »Juraj Dobrila«.
- Moguš, Milan. 1977. *Čakavsko narječje : fonologija*. Zagreb : Školska knjiga.
- Muljačić, Žarko. 1962. Dalmatski elementi u mletački pisanim dubrovačkim dokumentima 14. stoljeća. Prilog raguzejskoj diakronoj konvergenciji. *Rad JAZU*, knj. 327, 237–380.
- Muljačić, Žarko. 1976. Su alcuni toscanismi antichi nel dialetto croato di Dubrovnik. *Bollettino dell'Atlante Linguistico Mediterraneo* 13–15, 9–17.
- NP = Pirona, Giulio Andrea, Ercole Carletti, Giov.Batt. Corgnali. 1992. *Il nuovo Pirona : vocabolario friulano*. Seconda ediz. Con Aggiunte e correzioni riordinate da Giovanni Frau. Udine : Società Filologica Friulana.
- Nyomárkay, István. 1984. *Strane riječi u hrvatskosrpskom (srpskohrvatskom) jeziku*. Budapest : Tankönyvkiadó.
- RjČGR = Mohorovičić-Maričin, Franjo. 2001. *Rječnik čakavskog govora Rukavca i bliže okolice*. Rijeka, Opatija, Matulji : Adamić.
- RjGMS = Piasevoli, Ankica. 1993. *Rječnik govora mjesta Sali*. Zadar : Ogranak Matice hrvatske.
- Rohlf, Gerhard. 1966–69. *Grammatica storica della lingua italiana e dei suoi dialetti*, I–III. Torino : Einaudi. (Piccola Biblioteca Einaudi)
- Tekavčić, Pavao. 1980. *Grammatica storica dell'italiano*, I–III. Bologna : Il Mulino.
- Ursini, Flavia. 1987. Sedimentazioni culturali sulle coste orientali dell'Adriatico: il lessico veneto-dalmata nel Novecento. *AMSDP* 15, 25–179.
- VDCh Naccari, Riccardo, Boscolo, Giorgio. 1982. *Vocabolario del dialetto chioggiotto*. Chioggia : Editrice Charis.
- Vinja, Vojmir. 1998. *Jadranske etimologije : jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*, knj. I. Zagreb : Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Školska knjiga.

Sostituzione ipercorretta di fonemi in alcuni prestiti ciacavi di origine italo-romanza

Riassunto

Nel presente articolo si parla delle sostituzioni ipercorrette di fonemi, un fenomeno che dovrebbe essere preso in considerazione con maggiore attenzione per spiegare la sorte di alcuni prestiti italo-romanzi nel croato. Vengono analizzate le parole dialettali *ragač*, *ganač*, *beči* e *čok* nelle quali il fonema /ts/ venne sostituito dal fonema /tʃ/ per ipercorrezione.

Ključne riječi: etimologija, čakavsko narječje, hiperkorekcija, talijansko-hrvatski dodiri

Key words: etymology, čakavian dialectology, hypercorrection, Italian-Croatian contacts